Reglement
op de exercitiën der infanterie
van het Ned. Oostind. Legers.
Bataillon-school.

LEMBAGA KEBUDAJAAN
INDONESIA

VI-20

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

REGLEMENT

OP DE

EXERCITIËN

DER

INFANTERIE

VAN HET

NEDERLANDSCH OOST-INDISCH LEGER.

BATAILLON-SCHOOL.

Uitgegeven op last van het Departement van Oorlog.

GEDRUKT TER LANDS-DRUKKERIJ
TE
BATAVIA.
1872.

BAT
GENOOTSCH
VAN

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.

Tanggal : 29 - 06 - 2010
Nomor Induk : 486/PN-MUSEUM/10
BIB - ID : 8161560
ITEM - ID : 212113602
Asal : Museum Pusat

INHOUD

DER

BATAILLON-SCHOOL.

Verklaring der voorkomende teekens.

B.-K^{t}.	Bataillons-kommandant.
K.-K^{t}.	Kompagnies-kommandant.
K.-K^{n}.	Kompagnies-kommandanten.
A.-K^{t}.	Afdeelings-kommandant.
A.-K^{n}.	Afdeelings-kommandanten.
P.-K^{t}.	Pelotons-kommandant.
P.-K^{n}.	Pelotons-kommandanten.
S.-K^{t}.	Sectie-kommandant.
S.-K^{n}.	Sectie-kommandanten.
R.-G.	Regter guide.
L.-G.	Linker guide.
L^{t}.-Adj^{t}.	Luitenant-adjudant.
Adj^{t}.-O.	Adjudant-onderofficier.
W.-K^{o}.	Waarschuwings-kommando.
U.-K^{o}.	Uitvoerings-kommando.
K.-S.	Kompagnie-school.

INLEIDING . . . . . Bladz. 1.
Het kommando . . . . . » 2.
Bijzondere bepalingen . . . . . » 3.
Indeeling en opstelling van het bataillon. » 5.
VERDEELING DER BATAILLON-SCHOOL . . . » 9.

EERSTE AFDEELING.

I. BEWEGINGEN IN GESLOTEN ORDE . . . » 9.
De rigting en frontveranderingen . . . » 9.
» *lading* . . . . . » 11.
» *vuren* . . . . . » 12.
Marsch in bataille . . . . . » 13.
» *uit de flank* . . . . . » 14.
De kolonnes formeren . . . . . » 15.
Uit de flank-marscherende, in kolonne opmarscheren . . . . . » 15.
De kolonne met het front regts (links) formeren . . . . . » 15.
Uit de orde van bataille in kolonne zamentrekken . . . . . » 16.
Kolonne op het midden . . . . . » 18.
Het bataillon verdubbelen . . . . . » 19.
Bewegingen eener kolonne . . . . . » 20.
Kolonne op weg . . . . . » 20.

In kolonne uit de flank marscheren . Bladz. 23.
In kolonne uit de flank marscherende, van directie veranderen . . . . . » 23.
De afstanden verkleinen en vergrooten. » 24.
» *frontbreedte vermeerderen of verminderen* . . . . . » 24.
Ontwikkelingen uit de kolonne . . . . . » 24.
Links (regts) in bataille . . . . . » 24.
In kolonne marscherende, den marsch uit de flank aannemen . . . . . » 25.
In kolonne zijnde, naar de regter of linker zijde het bataillon verdubbelen . » 26.
De kolonne herstellen . . . . . » 26.
Ter regter (linker) zijde in bataille . . . » 27.
Voorwaarts in bataille . . . . . » 27.
Op alle afstanden . . . . . » 27.
Uit eene divisie-kolonne . . . . . » 27.
» *de kolonne op het midden* . . . » 29.
De linie herstellen wanneer het bataillon verdubbeld is . . . . . » 29.
Carré's . . . . . » 30.
De kolonne herstellen . . . . . » 33.
» *linie* » . . . . . » 33.
In carré marscheren . . . . . » 33.
Vuren in carré . . . . . » 34.
Bajonetaanval . . . . . » 34.
Het bataillon doen uiteengaan en weder verzamelen . . . . . » 34.

II. HET TIRAILLEREN, IN VERBAND MET DE BEWEGINGEN IN GESLOTEN ORDE . . Bladz. 35.

TWEEDE AFDEELING.

Bewegingen in gesloten orde met kompagnieskolonnes . . . . . » 40.
Formeren der kompagnieskolonnes . . . » 40.
Marsch in bataille . . . . . » 42.
De uitgestrektheid van de linie verminderen of vermeerderen . . . . . » 42.
Frontveranderingen . . . . . » 43.
De échelons . . . . . » 44.
» *linie formeren* . . . . . » 44.
Marsch uit de flank . . . . . » 45.
Bataillonskolonne formeren . . . . . » 45.
Met het front regts (links) . . . . . » 45.
» » » *naar voren* . . . . . » 46.
Kolonne op het midden . . . . . » 46.
De afstanden verkleinen en vergrooten. » 47.
Ontwikkelingen uit de bataillonskolonne. » 47.
Naar de linker (regter) zijde de linie formeren . . . . . » 48.
Ter regter (linker) zijde in bataille . » 48.
Voorwaarts in bataille . . . . . » 48.
Het bataillon in de orde van bataille herstellen . . . . . » 48.

Carré's . . . . . Bladz. 49.
De linie herstellen . . . . . » 51.
» *kolonne herstellen* . . . . . » 51.

DERDE AFDEELING.

Bijzondere voorschriften en bewegingen voor wapenschouwingen . . . . . » 52.
Het afhalen en terugbrengen van het vaandel . . . . . » 52.
Het saluëren met het vaandel . . . . . » 54.
Opstelling in orde van parade . . . . » 55.
De rigting . . . . . » 56.
Het openen en sluiten der gelederen . » 57.
De handgrepen. . . . . . » 58.
Wapenschouwingen en défileren . . . . » 58.
Voor een bataillon . . . . . » 58.
» *meerdere bataillons of vereenigde troepen* . . . . . » 59.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL

BATAILLON-SCHOOL.

INLEIDING.

Het bataillon is de taktische eenheid der Infanterie. Het moet derhalve in alle opzigten geschikt zijn voor taktisch gebruik, niet alleen als gedeelte van eene groote troepenafdeeling, maar ook om zelfstandig te kunnen handelen.

Deze School heeft dan ook ten doel, het verband tot stand te brengen en de zamenwerking te bevorderen, die bij de kompagniën in het bataillon, zoowel in gesloten als in verspreide orde steeds moeten worden onderhouden.

De B.-K^t. gedraagt zich over het algemeen naar de regels, bij de inleiding der K.-S. voor den K.-K^t. voorgeschreven.

Hij oefent het bataillon meer bijzonder in die bewegingen, welke bij het gevecht het meeste voorkomen; zoo als: het formeren en ontwikkelen der kolonne, de carré-formatie, den aanval en vooral het manoeuvreren met kompagnies-kolonnes, in verband met de verspreide vechtwijze.

Het doet de bewegingen met de meeste kalmte en regelmatigheid uitvoeren, tracht misslagen te voorkomen en verhelpt begane fouten met bedaardheid.

Hij duldt niet, dat in de gelederen wordt gesproken of luide aanmerkingen gemaakt worden, maar vordert dat een ieder de grootste stilte in acht neemt.

HET KOMMANDO.

De kommando's: MARSCH, en: HALT, van den B.-K^{t}. worden door de K.-K^{n}. herhaald.

Bij alle opvolgende formatiën wordt het kommando: HALT, van den K.-K^{t}., voorafgegaan door het waarschuwings-kommando:

{ *Voorste, achterste,* enz. / *Regter, linker,* enz. } *divisie.*

De manschappen worden gedurende den marsch gewaarschuwd tot welke divisie zij behooren.

Zoo noodig zullen de L^{t}.- Adj^{t}. en de Adj^{t}.-O. tot het overbrengen der kommando's behulpzaam zijn en deze herhalen.

Wanneer het bataillon in onderscheidene gedeelten wordt gebroken, dan neemt de hoogste of oudste in rang zijnde officier bij elk gedeelte, het kommando daarvan op zich.

De B.-K^t. oefent het bataillon om de verschillende bewegingen, die hiervoor vatbaar zijn, in plaats van op *kommando's*, op *signalen* of *teekens* te doen uitvoeren.

Wordt in deze School verwezen naar de kommando's in de K.-S. vermeld, dan wordt, voor zooveel noodig, in de kommando's het woord *sectie* vervangen door dat van *divisie* of *peloton*. De kommandanten dezer afdeelingen verrigten alsdan hetzelfde, wat aldaar voor de S.-K^n. is voorgeschreven.

BIJZONDERE BEPALINGEN.

In deze School worden de bewegingen in den marsch *(au pivôt mouvant)* en zooveel mogelijk met den *pas-de-route* uitgevoerd.

Zoowel bij het formeren der kolonnes, als bij het ontwikkelen in bataille, wordt door de kommandanten der onderafdeelingen het kommando: *Regts (links)* = RIGT U, niet meer uitgesproken. Die kommandanten en de uiterste guides plaatsen zich op: HALT, op de nieuwe lijn van bataille of van kolonne, en de manschappen rigten zich onmiddellijk na *halt*, of na *halt* en *front* te hebben gemaakt.

Bij een geoefend bataillon geschiedt het ontwikkelen in bataille en het formeren der kolonnes

en der carrés, in den regel, met den *versnelden pas*.

De B.-K^t. bepaalt de lijn van bataille, zoomede de directie der kolonne, of doet dit door den L^t.-Adj^t. of den Adj^t.-O. verrigten.

Wil de B.-K^t. de flankbewegingen door de onderafdeelingen, op zich-zelve of bij opvolging te verrigten, met *verdubbelde rotten* doen uitvoeren, dan geeft hij daartoe vooraf den noodigen last.

Wanneer de troep, om aan het oog en het vuur des vijands te worden onttrokken, de *knielende (liggende) houding* moet aannemen, dan stijgen de bereden officieren af en houden hunne paarden in hunne onmiddellijke nabijheid.

Bij het Reglement is van het denkbeeld uitgegaan, dat bij de praktische oefeningen (manoeuvreren) van een bataillon, één der divisiën, als tirailleur-divisie, de bewegingen van het bataillon dekt. Deze divisie, daartoe alsdan door den B.-K^t. vooraf te bestemmen, stelt zich op, hetzij vóór, hetzij achter het bataillon, ter plaatse door den B.-K^t. aan te wijzen.

Bepaalt zich de oefening tot het exerceren uitsluitend in de 1ste Afdeeling, dan blijven de zes divisiën bijeen, zoowel in linie als in kolonne. In dat geval verrigt de linker of achterste (6de) divisie dezelfde beweging als de onmiddellijk naast haar staande of voorafgaande divisie. De uitzonderingen daarop zijn in het Reglement vermeld.

Bij elk bataillon is eene vaandelwacht, bestaande uit een vaandeldrager en vijf korporaals of beproefde soldaten; zij stelt zich op twee gelederen, op den linker vleugel van de derde divisie en maakt een gedeelte daarvan uit; de vaandeldrager in het midden van het voorste gelid.

De vaandelwacht blijft bij de onderscheidene bewegingen op hare plaats in de divisie, waarbij zij aanvankelijk is ingedeeld. De uitzonderingen hierop zijn in het Reglement aangeduid. Zijn slechts vijf divisiën aanwezig, dan blijft de vaandelwacht toch op hare plaats; bij vier divisiën komt ze op den linker vleugel der 2de divisie.

INDEELING EN OPSTELLING VAN HET BATAILLON.

Bij het aantreden van het bataillon nemen de kompagniën plaats naar de volgorde harer nommers: in orde van *bataille* met *twee* à *vier* pas tusschenruimte, en in orde van *kolonne* op *zes* passen afstand van elkander.

Bij geringe getalsterkte der kompagniën kunnen zij bij de oefeningen, evenals bij de K.-S. is bepaald, op één gelid worden gesteld.

Bij ongelijke sterkte der kompagniën worden bij de oefeningen in de 1ste Afdeeling, de divisiën zooveel mogelijk van gelijke sterkte gemaakt.

Het bataillon is verdeeld in twee halve batail-

lons; de regter, tweede en derde divisie maken het regter- en de overige divisiën het linker half-bataillon uit.

In elk bataillon maakt iedere kompagnie eene divisie uit.

Bij de bewegingen in gesloten orde moeten de onderafdeelingen der kompagniën steeds bij elkander blijven.

De uiterste divisiën hebben altijd de benaming in *bataille*, van *regter* en *linker* divisie, en in *kolonne*, die van *voorste* en *achterste*; de overige worden naar volgorde onderscheiden door de nommers 2, 3, 4 en 5.

De B.-K^{t}. is niet aan zijne plaats gehouden, maar stelt zich dáár, waar hij zich het best kan doen verstaan en de bewegingen het geschiktst kan nagaan en besturen.

De K.-K^{n}. zijn bij de pelotons- of sectie-kolonne *vier* passen uitwaarts, ter hoogte van het midden hunner kompagnie, aan de zijde der directie. Bij eene kolonne op weg marscheren zij aan het hoofd der kompagnie, *twee* passen vóór den kommandant der voorste afdeeling.

Om het heen- en weêrloopen te vermijden, benoemt de B.-K^{t}. bij de bewegingen, zooveel mogelijk den guide naar de zijde waar zich de K.-K^{n}. bevinden.

De L^{t}.-Adj^{t}. en de Adj^{t}.-O. bevinden zich bij eene

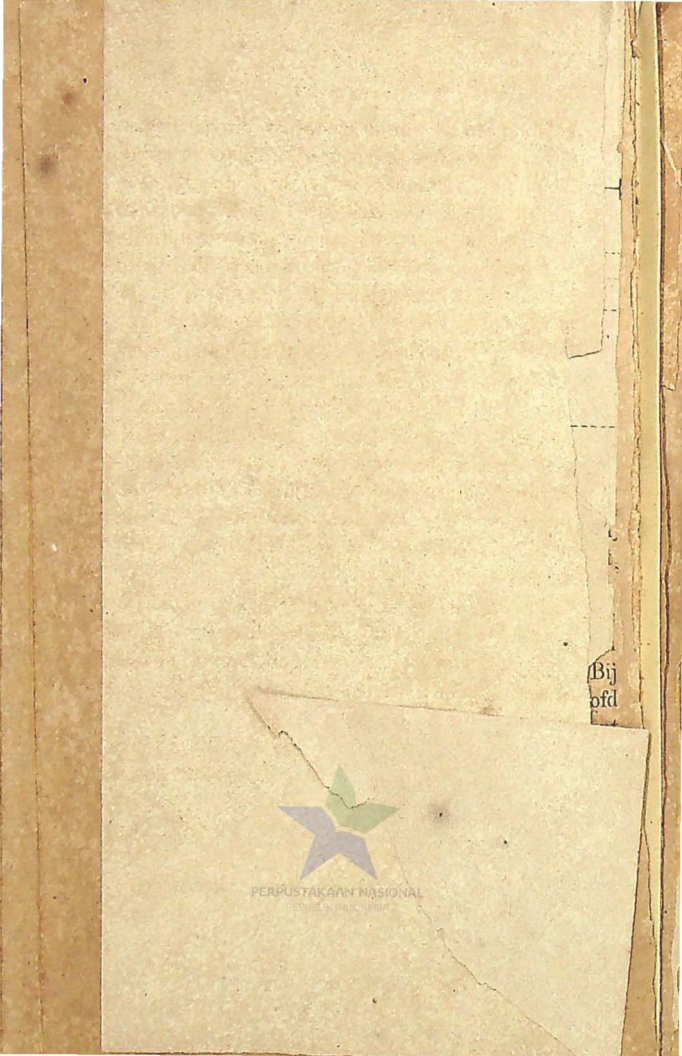

Bij
ofd

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

kolonne steeds aan de zijde der directie, *twee* passen uitwaarts van de voorste en achterste afdeeling.

Bij de oefeningen is het niet noodig, dat de L^t.-Adj^t. (Adj^t.-O.) zich altijd aan het hoofd (staart) der kolonne, of wel achter het regter (linker) halfbataillon ophoudt; zij kunnen derhalve, om het heen- en weêrloopen te vermijden, in tegenovergestelde volgorde geplaatst zijn.

Bij de marschen uit de flank houden zich aan de tegenovergestelde zijde van het opsluitend gelid op: de B.-K^t., in den regel 12 of 15 passen, ter hoogte van het midden van het bataillon; de K.-K^n. *vier* passen, ter hoogte van het midden der kompagnie; de L^t.-Adj^t. en Adj^t.-O. op *twee* passen, ter hoogte van het hoofd en den staart van het bataillon, naarmate zij zich het digtst daarbij bevinden.

De vaandelwacht neemt bij de verspreide orde plaats bij eene der divisiën, die de reserve uitmaken.

Bij de vuren gaat de vaandeldrager in het opsluitend gelid; de man, die achter hem staat, neemt alsdan zijne plaats in.

De tamboers stellen zich in bataille op één, en wanneer er meer dan acht zijn, op twee gelederen; de hoornblazers op twee gelederen daarachter; de stafhoornblazer op den regter vleugel van het eerste gelid.

De korporaal-tamboer, *twee* passen vóór het

midden der vereenigde tamboers en hoornblazers.

Zoodra eene of meer divisiën uitrukken voor de tirailleurdienst, begeven zich de daarbij behoorende tamboers en hoornblazers bij hunne kompagniën.

De muzijkanten plaatsen zich *twee* passen achter de vereenigde tamboers en hoornblazers.

Bij eene kolonne op marsch stellen zij zich aan het hoofd, op den afstand van de frontbreedte der voorste afdeeling, vermeerderd met *vier* passen. Bij de oefeningen in de 1ste Afdeeling volgen zij de bewegingen der kolonne achter de laatste divisie, en bij de oefeningen in de 2de Afdeeling zijn zij verdeeld in het opsluitend gelid van de kompagnie, waartoe zij behooren.

De B.-K^t. kan hen echter ten allen tijde doen plaats nemen wáár hij zulks noodig acht.

De bepalingen omtrent het opsluitend gelid, in de K.-S. vermeld, zijn ook hier van toepassing.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

VERDEELING DER BATAILLON-SCHOOL.

De 1ste Afdeeling bevat:

I. DE BEWEGINGEN IN GESLOTEN ORDE;

II. HET TIRAILLEREN, IN VERBAND MET DE BEWEGINGEN IN GESLOTEN ORDE.

De 2de Afdeeling:

DE BEWEGINGEN IN GESLOTEN ORDE MET KOMPAGNIES-KOLONNES.

De 3de Afdeeling:

BIJZONDERE BEWEGINGEN VOOR WAPENSCHOUWINGEN.

EERSTE AFDEELING.

I. BEWEGINGEN IN GESLOTEN ORDE.

DE RIGTING EN FRONTVERANDERINGEN.

§ 1. *Kommando's:*

1. *Pelotons-kommandanten . . . . . passen voorwaarts.*

2. *Regts (links)* = RIGT U.

Uitv.:

1. De P.-K^{n}. en de uiterste guides der divisiën begeven zich voorwaarts en worden door den B.-K^{t}. in de rigting bevestigd (§ 1, K.-S.). De K.-K^{n}. gaan naar den regter (linker) vleugel en zorgen voor den noodigen afstand tusschen de kompagniën.
2. Het bataillon stelt zich in de rigting. Zijn de divisiën behoorlijk gerigt, dan kommanderen de K.-K^{n}.: STAAT.

Moet de rigting slechts worden verbeterd, dan kommandeert de B.-K^{t}.:

Naar dè ..... divisie, verbetert de rigting.

Uitv.: De S.-K^{n}. stellen zich zooveel noodig in de rigting der genoemde divisie en verbeteren de rigting hunner sectiën; de K.-K^{n}. overtuigen zich hiervan.

§ 2. Moet aan het bataillon eene rigting worden gegeven, die met de frontlijn een aanmerkelijken hoek maakt, dan kommandeert de B.-K^{t}.:

Van front veranderen op de 2de divisie, de linker (regter) vleugel voorwaarts = MARSCH.

Uitv.:

W.-K^{o}: De kommandant van de genoemde divisie stelt deze op de nieuwe frontlijn (§ 2, K.-S.). De

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

kommandanten der overige divisiën kommanderen: *Met sectiën regts (links) afmarscheren.* Bij de divisiën, die zich achterwaarts moeten begeven, gaat het kommando: *regtsomkeert*, vooraf.

U.-K°. De regter (linker) sectie van elke divisie marscheert regtuit, de overigen zwenken en volgen deze in kolonne. De K.-K^t. geleidt zijne kolonne langs den kortsten weg naar de nieuwe frontlijn en doet haar, zoodra zij ter hoogte is gekomen van de plaats, die zij moet innemen, *links (regts) voorwaarts in bataille* komen. De kommandanten der divisiën, welke zich achterwaarts hebben begeven, doen deze daarna regtsomkeert maken.

Geschiedt de frontverandering op eene der vleugeldivisiën, dan wordt gekommandeerd:

Voor- / Achter- *waarts van front veranderen, op de regter (linker) divisie* = MARSCH.

DE LADING.

§ 3. *Kom^do:*

Laadt = GEWEER.

DE VUREN.

Half-bataillonsvuur.

§ 4. *Kom^do's:*

1. *Half-bataillonsvuur* = VAARDIG. (*)
2. *Regter (linker) halfbataillon* = AAN.
3. VUUR.

Uitv.:

1. Het bataillon maakt vaardig
2 en 3. De halve bataillons vuren beurtelings.

Bataillonsvuur.

§ 5. *Kom^do's:*

1. *Bataillonsvuur* = VAARDIG.
2. AAN.
3. VUUR.

Divisievuur.

§ 6. *Kom^do:*

Divisievuur.

Uitv.: De K.-K^n. doen hunne divisiën vaardig maken op het kommando: *Regter* (2de) *divisie, divisievuur* = VAARDIG, en vuren zonder zich naar elkander te regelen.

(*) Door *Half-bataillon* wordt bedoeld elk der gedeelten, welke ter weêrszijden van de vaandelwacht staan.

§ 7. Ook het *gelederen-* en $\frac{\textit{rotten-}}{\textit{snel-}}$*vuur* geschieden op de kommando's van den B.-K^t.

Bij alle vuren, zoowel in staande als knielende houding, wordt het bepaalde bij § 3, K.-S., in acht genomen.

MARSCH IN BATAILLE.

§ 8. *Kom$^{de's}$:*

1. *Rigting op de* .... $\frac{\textit{pelotons-}}{\textit{sectie-}}$*kolonne.*

2. *Voorwaarts* = MARSCH.

Uitv.:

1. De K.-K^n. formeren achterwaarts de $\frac{\text{pelotons-}}{\text{sectie-}}$kolonne, op *zes* passen afstand van hun regter $\frac{\text{peloton}}{\text{sectie}}$ (§ 10, K.-S.). De B.-K^t. wijst aan den linker guide van $\frac{\text{het}}{\text{de}}$ voorste $\frac{\text{peloton}}{\text{sectie}}$ der rigtingsdivisie de directie aan, waarin hij moet marscheren. De overige K.-K^n. benoemen den guide naar de zijde dier directie.

2. Het bataillon treedt aan; de K.-K^n. zorgen dat de noodige tusschenruimte naar de zijde van de rigtingsdivisie wordt onderhouden.

De B.-K^t. ziet hierop toe en zorgt vooral, dat de rigtingsdivisie van de aangewezen rigting niet afwijkt.

Moet slechts een korte afstand worden doorloopen, dan kommandeert de B.-K^t. alleen:

Voorwaarts = MARSCH.

Op dit kommando treedt het bataillon aan en wordt de rigting naar het midden van het bataillon (R.-G. der 4de divisie) onderhouden.

Ontmoeten de divisiën een beletsel, dan trekken zij het om, of verminderen het front. Zijn zij het beletsel voorbij, dan herstellen de divisiën zich in de marschlijn.

HALT HOUDEN.

§ 9. *Kom^{do}*:

Bataillon = HALT.

Uitv.:

W.-K^o. De K.-K^n. kommanderen:

Links voorwaarts in bataille.

U.K^o. De voorste afdeelingen houden halt; de achterste begeven zich links voorwaarts in bataille (§ 30, K.-S.).

MARSCH UIT DE FLANK.

§ 10. *Kom$^{do's}$*:

1. *Met verdubbelde rotten—Regts- (links-)* = OM; of: *Regts- (links-)* = OM.
2. *Voorwaarts* = MARSCH.

HALT EN FRONT.

§ 11. *Kom^do's*:

1. *Bataillon* = HALT.
2. *Regts (links)* = FRONT.

DE KOLONNES FORMEREN.

Uit de flank marscherende, in kolonne opmarscheren.

§ 12. *Kom^do's*:

1. *In* $\frac{\text{sectiën}}{\text{pelotons}}$, $\frac{\text{links (regts)}}{\text{divisiën}}$ = OPMARSCHEREN;

2. *Guide* = ...

Uitv.: Naar de regels van § 5, K.-S.

De kolonne met het front regts (links) formeren.

§ 13. *Kom^do.*:

Met $\frac{\text{sectiën}}{\text{pelotons}}$, $\frac{\text{regts (links)}}{\text{divisiën}}$ = MARSCH.

Uitv.: Naar de regels van § 6, K.-S.

De K.-K^n. zien toe, dat de afdeelingen regthoekig op de oorspronkelijke frontlijn plaats nemen.

Uitv.: Naar de regels in de vorige § vermeld; het kommando duidt aan, naar welke zijde de pelotons moeten uitrukken.

§ 16. Wil de B.-K^t. de kolonne op *zes* pas (gesloten kolonne) of op halven afstand doen zamentrekken, zoo neemt hij dit in het kommando op (§ 9, K.-S.).

KOLONNE OP HET MIDDEN.

§ 17. *Kom^{do}:*

Op het midden in kolonne = MARSCH.

Uitv.:

W.-K^o. De kommandanten der $\frac{\text{derde}}{\text{vierde}}$ divisie kommanderen:

$$\frac{\textit{Regter}}{\textit{Linker}}\ \textit{peloton},\ \frac{\textit{links-}}{\textit{regts-}} = \text{OM};$$

die der $\frac{\text{regter en tweede}}{\text{linker en vijfde}}$ divisiën kommanderen:

$$\frac{\text{Links-}}{\text{Regts-}} = \text{OM}.$$

U.-K^o.: De divisiën formeren zich op pelotons distantie achterwaarts in kolonne op hun $\frac{\text{linker}}{\text{regter}}$ peloton.

De $\frac{\text{regter en tweede}}{\text{linker en vijfde}}$ divisiën plaatsen zich, langs den kortsten weg, achter de $\frac{\text{derde}}{\text{vierde}}$ divisiën. Gedurende de beweging doet de kommandant van het

linker peloton der 3de divisie dit aan het nevenpeloton aansluiten, op het kommando:

Links = RIGTEN.

Zijn de pelotons naar het midden aangesloten, dan plaatsen zich de P.-K^{n}. op de uiterste vleugels hunner pelotons: de K.-K^{n}., aan de zijde hunner P.-K^{n}., vier passen uitwaarts van het midden hunner kolonne; de L^{t}.-Adj^{t}. (Adj^{t}.-O.), *twee* passen regts (links) van het hoofd der kolonne.

Zijn er slechts vijf divisiën, dan blijft de 3de divisie staan en handelen de overige naar het vorenstaande.

Zijn er slechts vier divisiën in de linie, dan verrigten de kommandanten der $\frac{\text{tweede}}{\text{derde}}$ divisie, wat bij de beweging met zes divisiën voor de kommandanten der $\frac{\text{derde}}{\text{vierde}}$ divisie is voorgeschreven.

§ 18. Wil de B.-K^{t}. de kolonne op het midden op sectie-afstand formeren, dan neemt hij dit in het kommando op.

HET BATAILLON VERDUBBELEN.

§ 19. *Kom^{do}:*

Verdubbelt het bataillon = MARSCH.

Uitv.:

II.-K^{o}.: De kommandanten der regter en tweede

divisie doen hunne divisiën links- en die der linker (6de) divisie deze regtsom maken.

U.-K°.: De genoemde divisiën stellen zich *twee* passen achter de derde, vierde en vijfde divisie.

Zijn er vijf divisiën in de linie, dan stellen zich de $\frac{\text{regter}}{\text{vierde}}$ divisiën twee passen achter de $\frac{\text{tweede}}{\text{derde}}$, terwijl de 5de divisie zich als reserve 20 passen achter het verdubbelde bataillon in sectie-kolonne opstelt.

Bij vier divisiën vervalt de vorenstaande beweging der 5de divisie.

BEWEGINGEN EENER KOLONNE.

§ 20. De marsch in kolonne en de veranderingen van directie worden uitgevoerd als bij §§ 11, 12, 13, 14, 15 en 17 der K.-S.; met uitzondering dat bij de veranderingen van directie eener stilstaande kolonne, de K.-K^n. hunne divisiën langs den kortsten weg regthoekig in de kolonne geleiden en daarin doen plaats nemen.

KOLONNE OP WEG.

§ 21. Bij eene kolonne op weg moeten de afstanden tusschen de verschillende afdeelingen zooveel mogelijk onderhouden en vooral te kleine afstanden vermeden worden.

Voor langdurige marschen verdient het aanbeveling, dat de kompagniën met eene tusschenruimte (bij voorkeur deploijements-afstand) van elkander marscheren.

Ten einde de manschappen niet noodeloos te vermoeijen, heeft het vermeerderen of verminderen van de frontbreedte der afdeelingen alleen dan plaats, wanneer men eenigen tijd in dien marschvorm kan doorgaan.

Ieder man moet behoorlijk in rij en gelid blijven marscheren.

De B.-K^{t}. bepaalt de snelheid van den pas, naarmate van de omstandigheden.

De L^{t}.-Adj^{t}. bevindt zich altijd aan het hoofd van het bataillon, om den vastgestelden pas te doen onderhouden.

De kolonne moet gestadig eene gelijke en geregelde beweging onderhouden, zoodat dan ook geen stremming noch loopen gedurende den marsch mag ontstaan.

Moet eene afdeeling of moeten meer afdeelingen den pas inhouden of verkorten, dan zullen zij, zoodra de oorzaak daarvoor niet meer bestaat, haren aanvankelijken gang hernemen.

Ontmoet het hoofd der kolonne een beletsel, dan is het somtijds noodig, ten einde den marsch niet te vertragen, de tusschenruimten tusschen de kompagniën en onderafdeelingen te verminderen.

Deze sluiten alsdan zoo noodig geheel op; de afstanden worden hernomen zoodra het beletsel is voorbij getrokken.

Mogten de afstanden zonder te loopen moeijelijk kunnen worden hernomen, dan doet de B.-K^t. de voorste afdeeling op genoegzamen afstand voorbij het beletsel halt houden, de overige afdeelingen opsluiten en de afstanden bijtijds in dier voege hernemen, dat de achterste afdeeling onafgebroken haren marsch kan voortzetten.

Zijn de afdeelingen te veel opgesloten en moet de kolonne onverwachts regts (links) in bataille komen, dan wordt op de gewone wijze in bataille gezwonken, en één of meer rotten breken af, die zich zoo noodig plaatsen achter de guides en S.-K^n.

Wanneer de B.-K^t. den marsch der kolonne wil doen verhaasten of vertragen, moet hij den pas aan het hoofd langzamerhand en ongevoelig doen versnellen of inhouden; — marscheren de kompagniën met tusschenruimte, dan worden de K.-K^n. hiervan verwittigd.

Kunnen de achterste afdeelingen bezwaarlijk volgen, dan doet de Adj^t.-O. hiervan kennis geven aan den B.-K^t.

Opmerking. Onder het marscheren naar het oefeningsterrein moet de kolonne op weg zooveel mogelijk worden beoefend.

IN KOLONNE UIT DE FLANK MARSCHEREN.

§ 22. *Kom^do's*:

1. *Regts- (links-)* = OM; of: *Met verdubbelde rotten, regts- (links-)* = OM.
2. *Voorwaarts* = MARSCH.
3. *Guide* = ...

Uitv.: Naar de regels van § 16, K.-S.

De K.-K^n. plaatsen zich *vier* passen aan de zijde der directie en uitwaarts van den kommandant der afdeeling aan die zijde.

De L^t.-Adj^t. en de Adj^t.-O., *twee* passen uitwaarts van het hoofd der vleugeldivisiën.

IN KOLONNE UIT DE FLANK MARSCHEERENDE, VAN DIRECTIE VERANDEREN.

§ 23. *Kom^do's*:

1. *Regts (links) van directie veranderen* = MARSCH.
2. *Voor* = WAARTS.

Uitv.:

1. De afdeelingen zwenken met rotten; de guides voegen hunne bewegingen naar die van den omzwenkenden vleugel en onderhouden

afstand en rigting; de B.-K^t. bestuurt aan de spil de zwenkende beweging.

2. De zwenking eindigt.

DE AFSTANDEN VERKLEINEN EN VERGROOTEN.

§ 24. Als in §§ 18 tot en met 20, K.-S. De B.-K^t. doet de kommando's, voor den K.-K^t. voorgeschreven.

DE FRONTBREEDTE VERMEERDEREN OF VERMINDEREN.

§ 25. Als in §§ 21 tot en met 25, K.-S. De B.-K^t. doet nu, wat daarbij voor den K.-K^t. is voorgeschreven.

§ 26. Marscheert de kolonne op geheelen afstand, dan kan, op de waarschuwing van den B.-K^t., de frontbreedte bij elke divisie bij opvolging worden vermeerderd of verminderd. De K.-K^n. doen alsdan, op hun kommando, de beweging op dezelfde plaats uitvoeren als de onmiddellijk voorgaande divisie.

ONTWIKKELINGEN UIT DE KOLONNE.

LINKS (REGTS) IN BATAILLE.

§ 27. Is de kolonne op geheelen afstand, dan kommandeert de B.-K^t.:

Links (regts) in bataille = MARSCH.

Uitv.: Naar de regels van § 26, K.-S.

§ 28. Heeft eene kolonne gedeeltelijk van directie veranderd, en wil de B.-K^t. de kolonne in bataille formeren, dan geschiedt dit op het kommando:

Links (regts) in bataille, achterste pelotons links of regts uit de flank, versnelde pas (looppas) = MARSCH.

De afdeelingen, die reeds langs de nieuwe lijn van bataille marscheren, formeren zich op de gewone wijze in bataille; bij de overige divisiën doen de K.-K^n. op het W.-K^o. hunne divisie links- of regts om maken en geleiden op het U.-K^o. hunne divisie langs den kortsten weg met versnelden (loop-) pas, op geheelen afstand, in kolonne, regthoekig op de nieuwe frontlijn en doen haar onmiddellijk daarna links of regts in bataille zwenken.

IN KOLONNE MARSCHERENDE, DEN MARSCH UIT DE FLANK AANNEMEN.

§ 29. *Kom^do:*

Met verdubbelde rotten, regts (links) uit de flank (of: *Regts (links) uit de flank), met rotten links (regts)* = MARSCH.

Uitv.: Naar de regels van § 27, K.-S.

IN KOLONNE OP HALVEN AFSTAND, OF: IN KOLONNE OP HET MIDDEN ZIJNDE, NAAR DE REGTER OF LINKER ZIJDE HET BATAILLON VERDUBBELEN.

§ 30. *Kom^do:*

Om te vuren, regts (links) verdubbelt het bataillon = MARSCH.

Uitv.: De regter en linker pelotons van elke afdeeling zwenken ieder op zich-zelven regts (links) in bataille; de achterste pelotons sluiten geheel op. Het opsluitend gelid plaatst zich achter de achterste pelotons.

Bij korpsen met achterlaadgeweren gewapend, knielen de voorste pelotons.

Bij eene pelotons-kolonne verrigten de secties hetzelfde, wat bij eene divisie-kolonne voor de pelotons is voorgeschreven.

Wil de B.-K^t. deze beweging uit de flank doen uitvoeren, dan neemt hij dit in het kommando op.

DE KOLONNE HERSTELLEN.

§ 31. *Kom^do:*

Links (regts) herstelt de kolonne = MARSCH.

Uitv.: De voorste afdeelingen treden aan; hebben deze geheelen afstand verkregen, dan formeert elke

divisie zich, op het kommando van den K.-K^t., links (regts) in bataille.

Wil de B.-K^t., na het herstellen der kolonne, den marsch aannemen, dan kommandeert hij, op het oogenblik dat de zwenking is volbragt:

1. *Voor* = WAARTS.
2. *Guide* = ...

TER REGTER (LINKER) ZIJDE IN BATAILLE.

§ 32. *Kom^{do}:*

Ter regter (linker) zijde in bataille.

Uitv.: Als bij § 28, K.-S.

Maakt de lijn van bataille met de directie der kolonne een merkbaren hoek, dan duidt de B.-K^t., vóór dat de beweging begint, aan den kommandant der voorste divisie de nieuwe directie aan.

VOORWAARTS IN BATAILLE.

Op alle afstanden.

§ 33. *Kom^{do}:*

Links (regts) voorwaarts in bataille = MARSCH.

Uit eene divisie-kolonne.

Uitv.: Naar de regels van § 30, K.-S.

De K.-K^n. doen nu de kommando's, daarbij voor de S.-K^n. voorgeschreven.

Uit eene $\frac{\text{pelotons-}}{\text{sectie-}}$ *kolonne.*

Uitv.:

W.-K^o. De kommandant der voorste divisie doet het kommando:

Achterste $\frac{\text{peloton}}{\text{sectiën}}$ *links- (regts-)* = OM;

de overige K.-K^n. doen hunne divisie dezelfde wending verrigten.

U.-K^o. De voorste divisie komt in bataille, naar de regels bij § 30, K.-S. De overige K.-K^n. geleiden hunne divisiën langs den kortsten weg naar de lijn van bataille. Is de divisie ter hoogte gekomen van de plaats, die zij in de lijn van bataille moet innemen, dan kommandeert de K.-K^t.:

Regter (linker) $\frac{\text{peloton}}{\text{sectie}}$ = HALT,

en doet de A.-K^t. *regts (links) front* maken;

het linker peloton begeeft
de overige sectiën begeven

zich, langs den kortsten weg, naar de lijn van bataille.

§ 34. Wil de B.-K^t., om de beweging te bespoedigen, naar beide zijden voorwaarts in bataille doen komen, dan doet hij het kommando: *Voorwaarts in bataille*, vooràfgaan door de waarschuwing; b.v.: 2de *divisie, regts;* 3de *en achterste, links.*

Moet de kolonne met het front naar de tegenovergestelde zijde in bataille komen, dan doet de B.-K^t. de kolonne regtsomkeert maken en daarna *voorwaarts in bataille* formeren.

Uit de kolonne op het midden.

§ 35. *Kom^do:*

Voorwaarts in bataille = MARSCH.

Uitv.:

W.-K^o. De divisiën van het regter halfbataillon maken regts-, die van het linker halfbataillon linksom, met uitzondering van het voorste peloton der 4de divisie. De K.-K^n. doen daarvoor de noodige kommando's.

U.-K^o. Als bij § 33; de 3de divisie herneemt den noodigen afstand.

De linie herstellen wanneer het bataillon verdubbeld is.

§ 36. *Kom^do:*

Herstelt de linie = MARSCH.

Uitv.: De K.-K^n. herstellen hunne divisiën langs

den kortsten weg op hare plaatsen en doen daartoe. op het W.-K°., deze regts- (links-) om maken.

CARRÉ'S.

§ 37. De carré's worden geformeerd zoowel uit de orde van kolonne als uit die van bataille.

De voorste afdeeling maakt de voorflank uit; alleen dan wanneer naar alle zijden is front gemaakt, is de afdeeling of zijn de afdeelingen waarop het carré is geformeerd, de vóórflank.

Uit de orde van kolonne.

§ 38. *Kom^do:*

Formeert carré = MARSCH.

Uit de kolonne op geheelen of halven afstand.

Uitv.:

W.-K°. Van de middelste afdeelingen maken de $\frac{\text{regter}}{\text{linker}}$ pelotons (sectiën), naarmate het eene divisie- of pelotons-kolonne is, $\frac{\text{regts-}}{\text{links-}}$ om. De A.-K^n. doen daartoe de noodige kommando's.

U.-K°. De voorste afdeeling blijft staan, de pelotons (sectiën), die $\frac{\text{regts-}}{\text{links-}}$ om gemaakt hebben, treden aan en formeren de $\frac{\text{regter}}{\text{linker}}$ flank (§ 32, K.-S.). De achterste afdeeling sluit op tegen de flanken.

Carré op vier gelederen, uit eene divisie-kolonne.

Bij het carré op 4 gelederen wordt de voorflank altijd, de zijflanken nimmer, en, wanneer er slechts 4 divisiën zijn, ook de achterflank niet verdubbeld.

Kom^do:

Op vier gelederen, formeert carré = MARSCH.

Uitv.:

W.-K°. Behalve de twee voorste en de twee achterste divisiën, maken de middelste afdeelingen, pelotonsgewijze, regts en links om.

U.-K°. De voorste divisie blijft staan; de tweede sluit geheel op, het opsluitend gelid der voorste divisie plaatst zich daarachter; de derde en vierde marscheren met rotten links en regts, en sluiten aan om de regter en linker flank uit te maken, welke niet worden verdubbeld; de vijfde divisie sluit aan de flanken aan, en de achterste divisie sluit aan deze geheel aan; het opsluitend gelid dezer divisie plaatst zich vóór de vijfde divisie, binnen het carré.

Zijn er slechts 5 divisiën, dan wordt de beweging evenzoo uitgevoerd, en is het alleen de derde divisie die de zijflanken formeert.

Bij 4 divisiën formeert de derde divisie de zijflanken, door pelotonsgewijze met rotten $\frac{\text{links}}{\text{regts}}$ te

zwenken, en wordt dus alleen de voorflank verdubbeld.

Marscheert de kolonne, dan houdt, op het kommando: MARSCH, van den B.-K^t., de voorste afdeeling *halt;* voor het overige geschiedt het formeren der carré's naar dezelfde regels.

Uit de orde van bataille:

§ 39. *Kom^{do}:*

Formeert carré = MARSCH.

Uitv.: De 3de en 4de divisie blijven staan; de $\frac{2de}{5de}$ divisiën maken $\frac{links-}{regts-}$ om en zwenken met rotten $\frac{links}{regts}$; de $\frac{regter}{linker}$ divisiën maken mede $\frac{links-}{regts-}$ om en begeven zich langs den kortsten weg naar hare plaatsen in het carré.

Zijn slechts vijf divisiën aanwezig, dan blijft de 3de divisie staan; de 4de divisie plaatst zich daarachter als reserve; de $\frac{tweede}{linker}$ maken $\frac{links-}{regts-}$ om en maken de zijflanken uit; de regter divisie maakt mede links om en begeeft zich langs den kortsten weg naar hare plaats in het carré.

Met vier divisiën wordt gehandeld overeenkomstig § 35, K.-S.

§ 40. Bij de carré's plaatsen zich de B.-K^t., de K.-K^n., de L^t.-Adj^t. en de Adj^t.-O. binnen het carré. Voor het overige wordt het bepaalde bij § 36, K.-S.,

in acht genomen. Bovendien kan de B.-K^t. het opsluitend gelid of de reserve, zooveel noodig, aanwenden om de opene plaatsen der S.-K^n. te vullen en ook achter de guides eenige manschappen te plaatsen.

De kolonne herstellen.

§ 41. *Kom^{do}:*

Herstelt de kolonne = MARSCH.

Uitv.: De K.-K^n. of de A.-K^n. herstellen hunne divisie (afdeeling) in de kolonne, door de tegenovergestelde bewegingen als waardoor zij de flanken van het carré hebben geformeerd.

Bij carré's op 4 gelederen herneemt de voorste divisie haren afstand.

De linie herstellen.

§ 42. *Kom^{do}:*

Herstelt de linie = MARSCH.

Uitv.: Als bij de vorige §.

IN CARRÉ MARCHEEREN.

§ 43. Naar de beginselen bij § 38. K.-S.

VUREN IN CARRÉ.

§ 44. Als bij § 39, K.-S. Bij het carré op vier gelederen, knielen de beide voorste gelederen van de flanken, die vuren moeten. De B.-K^t. neemt dit in het kommando op.

Deze knielende houding wordt alleen door de met achterlaadgeweren gewapende troepen aangenomen.

BAJONETAANVAL.

§ 45. Als bij § 40, K.-S. Hetgeen daarbij voor den K.-K^t. is voorgeschreven, verrigt nu de B.-K^t.

HET BATAILLON DOEN UITEENGAAN EN WEDER VERZAMELEN.

§ 46. De B.-K^t. plaatst het vaandel op het verzamelingspunt. De S.-K^n. en de guides van elke divisie stellen zich op hunne plaatsen, bij de normaal kolonnestelling aangeduid (Fig. 2); de K.-K^n. bevestigen hen in de rigting.

Elke kompagnie formeert zich vervolgens als bij § 41, K.-S.

BIBLIOTHEEK KONINKLIJK INSTITUUT VOOR DE TROPEN

II. HET TIRAILLEREN, IN VERBAND MET DE BEWEGINGEN IN GESLOTEN ORDE.

§ 47. De B.-K^t. bestemt één of twee kompagniën tot de tirailleurdienst, doet deze vóór of achter het bataillon plaats nemen en maakt alsdan den kommandant dier afdeelingen met zijne inzigten en bedoelingen in hoofdzaak bekend.

§ 48. De signalen: *Verspreiden, vuren, ophouden met vuren, verzamelen en inrukken der kompagnie met de tirailleurdienst belast*, worden, in den regel, van wege den kommanderenden officier gegeven.

§ 49. In bosschen of ander bedekt terrein, of ook wanneer de troep onverhoeds door kavallerie wordt bedreigd, kan echter de kommandant eener tirailleurafdeeling, en zelfs die der verspreide linie, de signalen laten doen, welke door de omstandigheden worden geboden.

§ 50. De hoornblazer, die den kommandant van elke divisie met de tirailleurdienst belast, vergezelt, herhaalt slechts, voor zooveel noodig, de signalen, die van wege den kommanderenden officier worden gegeven, en doet verder die, welke door hunne kommandanten voor de verspreide linie worden gelast.

§ 51. Moet de tirailleurlinie niet dadelijk worden geformeerd, en wil de B.-K^t. de divisie-(divisiën) voor de tirailleurdienst bestemd, slechts vóór het bataillon doen komen, dan geeft hij daartoe den

noodigen last. De betrokken divisie plaatst zich alsdan vóór het bataillon, ongeveer op den afstand door den B.-K^t. met het oog op het terrein te bepalen, en stelt zich dáár in kolonne bedekt op.

§ 52. Moet het front van een bataillon in bataille door tirailleurs worden gedekt, dan verspreiden zij zich zonder oponthoud, terwijl de in reserve blijvende gedeelten in gesloten orde volgen.

§ 53. In den regel zal het front van het bataillon aan beide zijden eenige passen door de tirailleurs worden overvleugeld.

Moet ook eene flank, of moeten de beide flanken worden gedekt, dan geschiedt dit als in de K.-S.

§ 54. Moet het front eener kolonne door tirailleurs worden gedekt, dan behoort de tirailleurlinie in den regel de dubbele uitgestrektheid van het front der kolonne te hebben en moeten de vleugels min of meer naar achteren of naar voren worden omgebogen, naarmate de flanken al of niet aan eene bedreiging blootstaan.

§ 55. Moet eene kolonne aan meer dan één zijde door tirailleurs worden omgeven, dan wordt voor iedere zijde een afzonderlijke troep bestemd, welke een paar rotten in reserve houdt.

De kommandant der tirailleurdivisie houdt zich met de algemeene reserve aan de meest bedreigde zijde op.

Zijn er twee kompagniën voor de tirailleurdienst

bestemd, dan dekt een van beiden de meest bedreigde flank, terwijl de andere het front en de tegenovergestelde flank dekt.

§ 56. Bij de formatiën in bataille wordt de tirailleurlinie tijdig geformeerd en zooveel noodig uitgebreid, zoodat de beweging altijd onder bescherming eener in positie zijnde linie geschiedt.

§ 57. Moet het bataillon zelfverdedigend optreden, dan wordt, zoowel tegen vijandelijke infanterie als kavallerie, door de tirailleurs het bepaalde bij § 74, K.-S., nagekomen.

Het vrijmaken van het front geschiedt op het signaal: *Inrukken der tirailleurs*, éénmaal geblazen.

§ 58. Wil de B.-K^t., voorziende dat hij genoodzaakt zal zijn zijne eigene stelling prijs te geven, de tirailleurdivisie bestemmen om die stelling in te nemen tot dekking van zijn terugtogt, dan doet hij de tirailleurs inrukken, op het signaal: *Inrukken der tirailleurs*, tweemaal in versnelde tijdmaat geblazen.

Op dit signaal gaat de reserve, zonder de verspreide manschappen af te wachten, op de plaats of de plaatsen, door den B.-K^t. aan te wijzen, en begeven zich de tirailleurs, langs den kortsten weg en zonder het vuur van het bataillon te hinderen, bij de reserve.

§ 59. Bij een terugtogt geldt als algemeen beginsel, dat deze in den regel wordt uitgevoerd

met twee tirailleurlinien of ‚échelons', die beurtelings teruggaan, positie nemen en elkaar wederkeerig beschermen.

Deze regel zal ook veeltijds moeten worden toegepast wanneer men op den terugtogt eene engte, b.v. een brug ontmoet, zoodat de eene linie aan de andere zijde in stelling is, alvorens de voorste linie haren terugtogt voortzet.

Bovendien moeten de terugtrekkende linien, in dusdanig geval, om opeenhooping en verwarring in het défilé te voorkomen, niet in eens teruggaan, maar slechts met enkele groepen te gelijk. De groepen, die het digtst bij den ingang van het défilé zijn, blijven den langsten tijd vurende stand houden.

§ 60. Gaat het bataillon in kolonne tot den bajonetaanval over, dan doet de B.-K. den kommandant der tirailleurlinie hiervan verwittigen.

Naarmate deze linie het punt van aanval nadert, zal zij langzamer avanceren. Is de kolonne ter hoogte van de reserve gekomen, dan laat deze het bataillon voorbijtrekken, volgt op eenigen afstand, als reserve, en houdt zich gereed om den teruggeslagen vijand te vervolgen, of den terugtogt van het bataillon te dekken.

Is de kolonne de tirailleurlinie tot op *dertig* à *veertig* passen genaderd, dan houden de tirailleurs regts en links aan, maken het front vrij, rukken

met het bataillon, ter hoogte der voorste divisie, voorwaarts en ondersteunen den aanval zooveel doenlijk met $\frac{\text{rottenvuur}}{\text{snelvuur}(*)}$.

§ 61. Neemt het bataillon eene nieuwe stelling in (frontveranderingen, enz.), en moet de tirailleurlinie, om de bewegingen te dekken, eene groote uitgestrektheid doorloopen, dan formeert de reserve eene nieuwe tirailleurlinie en wordt de afgeloste linie reserve.

De B.-K'. kan ook eene nieuwe kompagnie bestemmen om de bewegingen te dekken, terwijl de andere zich verzamelt bij het bataillon.

§ 62. Het aanwenden van tirailleurs bij meer dan een bataillon, moet geheel aan het oordeel van den kommanderenden officier worden overgelaten.

(*) Snelvuur geldt alleen voor achterlaadgeweren.

TWEEDE AFDEELING.

BEWEGINGEN IN GESLOTEN ORDE MET KOMPAGNIESKOLONNES.

§ 63. In den regel bestaan de kompagnieskolonnes uit eene sectie-kolonne op geheelen afstand. Wil de B.-K^{t}. de kompagnieskolonnes met pelotons of op andere afstanden doen formeren, dan neemt hij dit in het kommando op.

FORMEREN DER KOMPAGNIESKOLONNES.

§ 64. *Kom^{do}:*

Formeert kompagnieskolonnes.

(Met pelotons formeert kompagnieskolonnes).

Uitv.: De K.-K^{n}. formeren de kolonnes op de 2^{le} sectie (regter peloton), § 8, K.-S.

De tamboers en hoornblazers begeven zich bij hunne kompagniën.

De officieren en onderofficieren van den staf plaatsen zich bij de derde kolonne, tenzij de B.-K^{t}. het anders bepaalt.

Is de L^{t}.-Adj^{t}. bereden, dan vervoegt hij zich bij den B.-K^{t}.

§ 65. Bij eene divisie-kolonne op *zes* pas, worden de kompagnieskolonnes geformeerd op hetzelfde kommando, doch de $\frac{2de\ en\ 4de}{3de\ en\ 5de}$ kompagnie rukken $\frac{regts}{links}$ uit, tot op deploijementsafstand van de 1ste kompagnie en formeren gedurende den marsch de kolonnes, daarbij tevens den noodigen afstand van elkander winnende.

§ 66. Marscheert een bataillon uit de flank en wil de B.-Kt. de kompagnieskolonnes formeren, dan geeft hij daartoe last aan den kommandant der voorste divisie, die daarop in sectiën (pelotons) doet opmarscheren.

De overige K.-Kn. doen bij opvolging hetzelfde verrigten.

§ 67. Zoodra de kompagnieskolonnes geformeerd zijn, kommandeert iedere K.-Kt.:

Op de plaats = RUST.

Doet de B.-Kt. een algemeen kommando, dan nemen de manschappen uit zich-zelven de positie aan.

Deze bepaling is telkens van toepassing, wanneer de kolonnes halt houden of zich op nieuw in beweging stellen.

§ 68. Wil de B.-Kt. de geweren doen overnemen, vellen, laden, enz., dan kommandeert hij:

Over }
Velt } *de geweren.*
Laadt }

De K.-K^{n}. doen op dat kommando de bevolen handgreep uitvoeren.

MARSCH IN BATAILLE.

§ 69. *Kom$^{do's}$:*

1. *Rigting op de .... kolonne.*
2. *Voorwaarts (regtsomkeert).*

Uitv.: De K.-K^{n}. stellen hunne kolonnes in beweging en benoemen den guide naar de rigtingskolonne.

HALT HOUDEN.

§ 70. *Kom^{do}:*

Kolonnes halt.

Uitv.: De K.-K^{n}. doen hunne kolonnes halt houden.

DE UITGESTREKTHEID VAN DE LINIE VERMINDEREN OF VERMEERDEREN.

§ 71. *Kom^{do}:*

Op de .... kolonne, op .... passen aangesloten (uitbreiden).

Uitv.: De genoemde kolonne blijft staan; de kommandanten der overige kolonnes sluiten aan, of nemen den aangeduiden afstand, door den marsch uit de flank.

Wordt bij het kommando geen afstand genoemd, dan sluiten de kolonnes aan op *twee à drie* passen (massa), of zij breiden zich uit op deploijements-afstand (1).

§ 72. Wil de B.-K'. alleen de kolonnes uit het midden, of wel — om *dubbele* kompagnieskolonnes te formeren — de kolonnes twee aan twee doen aansluiten, dan neemt hij dit in het kommando op.

Naar dezelfde regels kan hij ook, wanneer de kolonnes aaneengesloten zijn, de vleugeldivisiën meerderen afstand doen nemen.

FRONTVERANDERINGEN.

§ 73. *Kom^do:*

Van front veranderen op de . . . . . kolonne, linker (regter) vleugel voorwaarts.

Uito.: De genoemde kolonne verandert van directie op de plaats, de overigen begeven zich, langs den kortsten weg, op haren afstand in de nieuwe frontlijn.

Geschiedt de frontverandering op eene vleugel-kolonne, dan kommandeert de B.-K'.:

Voor- / Achter- waarts van front veranderen, op de regter (linker) kolonne.

(1) Het front der kompagnie met nog *vier* pas. verminderd met het front eener afdeeling.

DE ÉCHELONS.

§ 74. De opstelling *en échelon* heeft hoofdzakelijk ten doel om:

1. met een gedeelte der linie aan te vallen;
2. eene andere rigting aan de linie te geven;
3. de carré's zóó te plaatsen, dat zij elkander onderling ondersteunen;
4. de kompagnieskolonnes opvolgend te doen terugtrekken.

§ 75. *Kom^o:*

1. *Op . . . . . passen, voorwaarts (achterwaarts) en échelon.*
2. *Regter (linker) vleugel, vangt aan de beweging.*

Uitv.: De regter (linker) kolonne vangt de beweging aan; de overigen verrigten bij opvolging hetzelfde, zoodra zij den afstand hebben verkregen.

De guide wordt benoemd naar de zijde van de kolonne, die met de beweging aanvang heeft genomen.

DE LINIE FORMEREN.

§ 76. Het herstellen van de linie geschiedt op *signalen.*

Om de linie met het front naar voren te herstellen, wordt bij de kolonne waarop zij moet worden

hersteld, een roffel geslagen. Op dit signaal begeven zich de échelons bij opvolging in de linie.

Wil de B.-K^{t}. gelijktijdig aan de linie eene andere rigting geven, dan stelt hij de divisie waarop de linie wordt hersteld, in die rigting.

De overige divisiën begeven zich langs den kortsten weg daarin.

MARSCH UIT DE FLANK.

§ 77. *Kom^{do}:*

Regts (links) uit de flank.

Uitv.: De K.-K^{n}. stellen hunne kolonnes naar de benoemde zijde in beweging.

HALT HOUDEN.

§ 78. *Kom$^{do's}$:*

1. *Kolonnes halt.*
2. *Regts (links) front.*

Uitv.: De K.-K^{n}. doen hunne kolonnes halt en front maken.

BATAILLONSKOLONNE FORMEREN.

Met het front regts (links).

§ 79. *Kom^{do}:*

Met kompagnieskolonnes regts (links).

Uitv.: De K.-K^{n}. stellen hunne kolonnes in marsch.

doen ze regts (links) van directie veranderen en halt houden, als het laatste peloton is omgezwonken.

§ 80. Moet de kolonne worden geformeerd om onmiddellijk af te marscheren, dan kommandeert de de B.-Kt.:

Met kompagnieskolonnes, regts (links) afmarscheren.

Uitv.: Als bij de vorige §; de kolonnes blijven nu doormarscheren.

Met het front naar voren.

§ 81. *Kom^da:*

Op de . . . . . kompagnieskolonne, formeert de kolonne.

Uitv.: De benoemde kolonne blijft staan; de kommandanten der overige divisiën geleiden deze, langs den kortsten weg, regthoekig in de kolonne (§ 14).

KOLONNE OP HET MIDDEN.

§ 82. *Kom^do:*

Op het midden formeert de kolonne.

Uitv.: De kommandant der 4de kolonne formeert de pelotonskolonne regts; die der 3de kolonne verrigt hetzelfde en sluit daarna aan de vierde; de regter en tweede kolonne maken links- en de linker en vijfde kolonne regtsom. De vier laatsten begeven zich langs

den kortsten weg in de kolonne en formeren, gedurende den flankmarsch, de pelotonskolonne op heelen afstand, tot welk einde van de regter en tweede kolonne de voorste en derde sectie, en van de linker en vijfde kolonne de tweede en achterste sectie zooveel noodig den pas markeren en achter de andere sectie van het peloton aanhaken.

Bij vijf divisiën komt de derde kolonne links voorwaarts in bataille en gedragen de overige kolonnes zich naar het vorenstaande.

DE AFSTANDEN VERKLEINEN EN VERGROOTEN.

§ 83. *Kom^do^:*

Op de . . . . . kompagnieskolonne, op . . . . . passen opgerukt (opent u).

Uitv.: De benoemde kolonne blijft staan; de overigen nemen voor- of achterwaarts den aangeduiden afstand.

ONTWIKKELINGEN UIT DE BATAILLONSKOLONNE.

§ 84. Wordt bij de ontwikkelingen uit de bataillonskolonne, in het kommando geen afstand genoemd, dan plaatsen de kolonnes zich op deploijementsafstand van elkander.

NAAR DE LINKER (REGTER) ZIJDE DE LINIE FORMEREN.

§ 85. *Kom^do:*

Met kompagnieskolonnes, naar de linker (regter) zijde formeert de linie.

Uitv.: De kolonnes nemen, zoo noodig, deploijementsafstand van de 4de kolonne (§ 83) en formeren de linie, door in den marsch links (regts) van directie te veranderen en daarna halt te houden.

TER REGTER (LINKER) ZIJDE IN BATAILLE.

§ 86. *Kom^do:*

Met kompagnieskolonnes, ter regter (linker) zijde in bataille.

Uitv.: Naar de regels van § 32.

VOORWAARTS IN BATAILLE.

§ 87. *Kom^do:*

Met kompagnieskolonnes, links (regts) voorwaarts in bataille.

Uitv.: Naar de regels van §§ 33, 34 en 35.

HET BATAILLON IN ORDE VAN BATAILLE HERSTELLEN.

§ 88. Staan de kompagnieskolonnes op *deploije-*

mentsafstand in de linie, dan kommandeert de B.-K^t.:

Links (regts) herstelt de linie.

Uitv.: De K.-K^n. doen hunne kolonnes naar de genoemde zijde voorwaarts in bataille komen.

§ 89. Staan de kompagnieskolonnes op *verminderden afstand*, dan kommandeert de B.-K^t.:

Op de . . . . kompagnieskolonne, links (regts) herstelt de linie.

Uitv.: De benoemde kolonne komt links (regts) voorwaarts in bataille; de overige kolonnes breiden zich op deploijementsafstand uit en komen regts (links) voorwaarts in bataille, naarmate zij zich regts (links) uitbreiden en haren afstand hebben verkregen.

CARRÉ'S.

UIT DE BATAILLONSKOLONNE OP HET MIDDEN.

§ 90. Naar dezelfde kommando's en regels als van § 38.

MET KOMPAGNIESKOLONNES IN LINIE STAANDE.

§ 91. *Kom^do:*

Formeert bataillonscarré.

Uitv.: De derde en vierde kolonnes stellen zich links voorwaarts in bataille; de overige kolonnes sluiten aan. De tweede (vijfde) kolonne formeert, door de beweging: *Met sectiën, met rotten links (regts)* (§ 27, K.-S.), en: *Regtsomkeert halt*, de regter (linker) flank (§ 36). De regter en linker kolonnes formeren, door de beweging: *Met sectiën, met rotten links en regts*, de achterflank; de achterste sectiën blijven echter regt doormarscheren.

Bestaat het bataillon uit vijf divisiën, dan stelt de derde kolonne zich links voorwaarts in bataille; de vierde kolonne plaatst zich achter de derde als reserve, door daar links voorwaarts in bataille te komen, de $\frac{\text{tweede}}{\text{linker}}$ kolonne formeren de $\frac{\text{regter}}{\text{linker}}$ flank en de regter kolonne formeert de achterflank van het carré, op de wijze als bij zes divisiën is aangegeven.

Met vier divisiën geschiedt de beweging mede op laatstgenoemde wijze; de derde kolonne maakt de voorflank, de $\frac{\text{tweede}}{\text{linker}}$ kolonne de $\frac{\text{regter}}{\text{linker}}$ flank en de regterkolonne de achterflank van het carré uit.

DE LINIE HERSTELLEN.

§ 92. *Kom^do:*

Met kompagnieskolonnes herstelt de linie.

Uitv.: De kompagniën begeven zich, langs den kortsten weg, op hunne plaats in de linie en herstellen, gedurende den marsch, de kolonne.

§ 93. Wil de B.-K^t. per kompagnieskolonne carré doen formeren, dan kommandeert hij:

Formeert de carré's.

Uitv.: De K.-K^n. doen het carré formeren (§ 32, K.-S.).

§ 94. Om de kolonnes te herstellen, kommandeert de B.-K^t.

Herstelt de kolonnes.

Uitv.: De K.-K^n. herstellen de kolonnes (§ 37, K.-S.)

§ 95. Is het bataillon behoorlijk geoefend in de bewegingen met kompagnieskolonnes, dan wordt het door den B.-K^t. geoefend in het aannemen van voorbereidende gevechtsformatiën, in verband met tirailleurs; b. v.: Als bataillon uit de eerste linie, vier gedeployeerde kompagnieskolonnes aaneengesloten en twee kompagnieskolonnes vóór het

front, gereed om met de helft harer sterkte het verspreide gevecht te openen; de eene sectie bestemd voor de tirailleurlinie, de andere voor hare ondersteuningsposten.

§ 96. Bij alle bewegingen in de vorige § bedoeld, moeten verschillende gevechtstoestanden aangenomen en moet het bereiken van een of ander taktisch doel steeds op den voorgrond gesteld worden.

De B.-K^t. maakt vóór den aanvang der beweging, de officieren, en zooveel noodig den troep, in hoofdtrekken met zijne oogmerken bekend, ten einde, zoowel officieren als onderofficieren en manschappen, een juist denkbeeld te geven van de wijze waarop de bewegingen in gesloten orde, in verband met het verspreide gevecht, ter bereiking van een taktisch doel, met het oog op het terrein en andere omstandigheden, tegenover den vijand in toepassing moeten worden gebragt.

DERDE AFDEELING.

BIJZONDERE VOORSCHRIFTEN EN BEWEGINGEN VOOR WAPENSCHOUWINGEN.

HET AFHALEN EN TERUGBRENGEN VAN HET VAANDEL.

§ 97. Wanneer het vaandel in de gelederen moet plaats nemen, wordt het door eene kompagnie

afgehaald, terwijl het korps zich onder de wapenen schaart.

Alle tamboers en hoornblazers van het bataillon, benevens het korps muzijkanten vergezellen deze kompagnie, zonder echter den marsch te slaan of te blazen.

De vaandeldrager marscheert in het midden der kolonne.

Vóór het gebouw waar het vaandel bewaard wordt, aangekomen zijnde, formeert de kompagnie zich in bataille. De vaandeldrager, door den oudsten luitenant en een onderofficier vergezeld, neemt het vaandel in ontvangst; buiten gekomen zijnde, plaatst hij zich tegenover het midden der kompagnie, hebbende aan zijne regter zijde den officier en links den onderofficier.

De K.-K^t. laat het geweer presenteren, den vaandelmarsch slaan of blazen, en saluëert het vaandel.

Daarna wordt het geweer geschouderd en de kompagnie in kolonne geformeerd, terwijl de vaandeldrager zich in het midden der kolonne plaatst.

De kompagnie marscheert vervolgens naar de vergaderplaats van het bataillon terug, waarbij de tamboers, hoornblazers en muzijkanten den marsch slaan of blazen.

§ 98. Bij de aankomst van het vaandel op de vergaderplaats van het bataillon, zal zijn kommandant de geweren doen schouderen en zich plaatsen zes passen vóór het midden van het bataillon.

De vaandeldrager marscheert op tien passen vóór langs het front en plaatst zich tegenover den bataillonskommandant, die daarop de geweren laat presenteren, den vaandelmarsch slaan en het vaandel saluëert.

De vaandeldrager treedt vervolgens op zijne plaats in het bataillon, en de geweren worden geschouderd.

De kompagnie, die het vaandel heeft afgehaald, gaat achter het front langs, op hare plaats in bataille.

§ 99. Het terugbrengen van het vaandel heeft, in omgekeerde orde, met dezelfde eerbewijzen plaats.

§ 100. Tot het afhalen en terugbrengen van het vaandel wordt elke kompagnie op hare beurt gekommandeerd.

HET SALUËREN MET HET VAANDEL.

§ 101. In het gelid, zoowel stilstaande als in den marsch, zal het vaandel altijd met den schoen tegen den regter heup worden gedragen.

§ 102. Het saluëren met het vaandel geschiedt op de navolgende wijze:

Op het oogenblik dat het bataillon het geweer presenteert, laat de vaandeldrager de stang langzaam vooroverhellen, tot het vaandel bijna den grond raakt, zonder dat daarbij de schoen van zijne plaats komt. Op gelijke wijze wordt het vaandel onmiddellijk na het saluut weder opgerigt.

§ 103. Bij het défileren geschiedt deze eerbe-

wijzing op het oogenblik dat de vaandeldrager den persoon, die gesalueerd wordt, tot op *zes* pas is genaderd; *vier* passen voorbij dien persoon wordt het vaandel weder opgerigt.

§ 104. Het saluëren met het vaandel zal alleen geschieden voor den Koning, voor de leden van het Vorstelijk Huis en den Gouverneur-Generaal.

OPSTELLING IN ORDE VAN PARADE.

§ 105. Deze opstelling is dezelfde als die in linie (Fig. 1), met deze uitzonderingen:

De B.-K^t. en de K.-K^n. vóór en met het front naar het bataillon, op den afstand in die figuur aangeduid.

De tamboers en hoornblazers, vereenigd op *vier* passen van den regter vleugel van het bataillon; de korporaal-tamboer gerigt met het voorste gelid van het bataillon.

De muzijkanten, links van de tamboers en hoornblazers, die zich daartoe zooveel verder regts begeven.

De korporaals, geplaatst in het opsluitend gelid, achter de regter en linker sectie van het bataillon, zijn voorzien van een rigtvlag en worden regter en linker algemeene guide genoemd.

Bij het afbakenen van de lijn van bataille draagt de vaandeldrager het vaandel en dragen de alge-

meene guides het geweer, regt op en neêr, tusschen de beide oogen.

Moet het bataillon uit de orde van bataille in die van parade (uit de orde van parade in die van bataille) overgaan, dan kommandeert de B.-K^{t}.:

In orde van parade.
(In orde van bataille).

DE RIGTING.

§ 106. *Kom$^{do's}$:*

1. *Vaandel en generale guides op 't alignement.*
2. *Pelotonskommandanten in de rigting.*
3. *Naar het midden* = RIGT U.
4. *Vaandel en generale guides ingerukt.*

Uitv.:

1. De B.-K^{t}. begeeft zich buitenwaarts van een der vleugels van het bataillon, om de algemeene rigting te bepalen.

   De vaandeldrager en generale guides komen vóór, met het gezigt naar den B.-K^{t}., en worden door dezen in de rigting gebragt.
2. De P.-K^{n}. en de L.-G^{s}. der kompagniën komen vóór, stellen zich met het front naar voren in de lijn van rigting (§ 1), en nemen den onderlingen afstand naar de zijde van het vaandel.

De K.-K^n. begeven zich naar den linker (regter) vleugel hunner kompagniën.

3. Het regter half bataillon rigt zich links en het linker regts; de K.-K^n. kommanderen: STAAT, zoodra hunne kompagniën zijn gerigt.
4. De K.-K^n., vaandeldrager en generale guides begeven zich op hunne plaatsen.

HET OPENEN EN SLUITEN DER GELEDEREN.

§ 107. *Kom$^{do's}$:*

1. *Gelederen achterwaarts* = OPENT U.
2. MARSCH.
3. STAAT.

Uitv.:

1. De P.-K^n. en L.-G^s. der divisiën begeven zich achterwaarts, als bij § 3, K.-S.; de uiterste L.-G. van het bataillon neemt zijn geweer, regt op en neêr, tusschen de beide oogen; de B.-K^t. begeeft zich naar den regter vleugel en bevestigt hen in de rigting. De L^t.-Adj^t. begeeft zich mede naar den regter vleugel, ter plaatse waar het opsluitend gelid moet komen te staan.
2. Als in de K.-S. De P.-K^n. rigten hunne pelotons en de L^t.-Adj^t. rigt het opsluitend gelid.

3. De L.-G. schoudert zijn geweer; de L^t.-Adj^t., de P.-K^n. en de guides begeven zich op hunne plaatsen.

HET SLUITEN DER GELEDEREN.

§ 108. *Kom^do:*

Gelederen sluit u = MARSCH.

Uitv.: Als bij § 3, K.-S.

Opmerking. De rigtingen en het openen en sluiten der gelederen worden hier uitgevoerd met het geweer *op schouder*.

DE HANDGREPEN.

§ 109. Het *afzetten*,
» *overnemen*,
» *presenteren* en
» *vellen*

van het geweer geschiedt op het kommando van den B.-K^t., door het geheele bataillon te gelijk. Het *opsluitend gelid* verrigt de handgrepen mede, met uitzondering van het *vellen*.

WAPENSCHOUWINGEN EN DÉFILEREN.

Voor een bataillon.

§ 110. Al hetgeen bij de K.-S. omtrent de wapenschouwingen en het défileren voor den K.-K^t.

is voorgeschreven, is hier van toepassing voor den B.-K^t. De K.-K^n. blijven op hunne plaats.

De eerbewijzen worden door het geheele bataillon op het kommando van den B.-K^t. uitgevoerd, tenzij het anders mogt worden bevolen.

Bij het défileren plaatsen de vereenigde tamboers en hoornblazers zich aan het hoofd van hun bataillon.

De K.-K^n. défileren *twee* passen vóór hunne kompagnie; bij eene pelotonskolonne één à twee passen uitwaarts van den kommandant van het voorste peloton, aan de zijde van den persoon voor wien gedéfileerd wordt.

De B.-K^t. défileert *zes* passen vóór het bataillon, tusschen de tamboers en de voorste afdeeling.

De L^t.-Adj^t. en de Adj^t.-O. aan de tegenovergestelde zijde der directie.

Voor meerdere bataillons of vereenigde troepen.

§ 111. Zijn meerdere bataillons vereenigd, dan gaat de kommandant der troepen den Inspecteur te gemoet. De B.-K^n. blijven alsdan op hunne plaats.

De eerbewijzen worden bij elk bataillon of zelfstandig onderdeel herhaald, naarmate de Inspecteur het nadert.

Wanneer bij een bataillon de parademarsch geslagen of geblazen wordt, of de muzijk speelt, dan wordt daarmede voortgegaan totdat de Inspecteur aan den linker vleugel is gekomen.

De inspectie zal altijd van den regter vleugel beginnen; zoodra zij aanvang neemt, plaatst zich de kommandant der troepen, gevolgd door zijn staf, aan de regter zijde van den Inspecteur.

De verschillende brigade-kommandanten, door hunnen staf gevolgd, zoomede de bataillons- en op zich zelve staande detachements-kommandanten begeven zich naast den kommandant der troepen, op het oogenblik dat de inspectie bij hunne brigade of hun bataillon begint. Is de inspectie afgeloopen, dan gaan zij op hunne plaatsen terug.

§ 112. Bij het défileren plaatsen zich de tamboers en hoornblazers van elk bataillon vereenigd aan het hoofd, en handelen verder als in de K.-S.; die der volgende bataillons vangen aan met slaan en blazen, zoodra de laatste afdeeling van het voorgaande bataillon den persoon voor wien gedéfileerd wordt, voorbijtrekt, en gedragen zich verder naar hetgeen hiervóren voor het voorste bataillon is bepaald.

§ 113. De onderlinge afstand der verschillende bataillons bedraagt 20 à 25, die der brigades 60 en die der divisiën 80 pas, boven en behalve de uitgestrektheid van het front der voorste afdeeling.

§ 114. De brigade-kommandant, met zijn staf, défileert aan het hoofd zijner brigade, vóór de tamboers.

§ 115. Bestaat de staf van den divisie- of brigade-kommandant slechts uit één officier, dan plaatst deze zich naast hem, aan de tegenovergestelde zijde van den persoon voor wien gedéfileerd wordt.

§ 116. De bataillons-kommandant défileert aan het hoofd van het bataillon, *zes* passen vóór den kommandant der voorste afdeeling.

§ 117. Wanneer de troepen, welke geïnspecteerd worden, uit verschillende korpsen bestaan, dan zal de hoofdofficier, die hen kommmandeert, ter plaatse défileren voor den brigade-kommandant aangewezen.

§ 118. De officieren der staven trekken de sabel niet.

§ 119. Bij het défileren voor den Koning, voor een der leden van het Vorstelijk Huis en den Gouverneur-Generaal, saluëren de officieren, welke de sabel niet getrokken hebben, op de gewone wijze.

§ 120. Nadat de kommandant der kolonne gesaluëerd heeft, plaatst hij zich, gevolgd door zijn staf, naast den persoon voor wien gedéfileerd wordt, ter regter of ter linker zijde van dezen, naarmate de guide regts of links is.

§ 121. De brigade- en bataillons-kommandanten, alsook de bevelhebbers van op zich-zelven staande detachementen, vervoegen zich op gelijke wijze, bij opvolging, naast den persoon voor wien gedéfi-

leerd wordt. Zij keeren naar hunne plaatsen terug, zoodra de laatste afdeeling van het onder hunne bevelen staande troepengedeelte gedéfileerd heeft.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

PERPUSTAKAAN NASIONAL

